

Wie redt de gewone man?

Jarenlang was globalisering vanzelfsprekend, handel het antwoord op alles. Maar de wielen van de wereld-economie dreigen vast te lopen. Modale werknemers houden het niet meer bij, en moeten geholpen. Maar hoe?

SANDER VAN MERSBERGEN

Het is soms verbazend hoe de wereld eruitziet door de ogen van de mensen

die echt aan de touwtjes kn. Door de ogen van mensen ize planeet bekijken alsof ze er een helikopter op neerkijken. vedige conflicten in Syrië en Li- n dan ineens problemen die het 'closed' zijn.

ar moeten we harder aan wer- zijn de letterlijke woorden die Hendrik Röller, economisch ad- van bondskanselier Angela el, gebruikt. Alsof het een ver- ing van de keuken is, die wat r loopt op schema.

ler doet zijn uitspraak in de n van de jaarvergadering van ternationaal Monetair Fonds

Wereldbank in Washington, weekend. In het forum waarin

itser zit komen ook de verkie-

n in Nederland even voorbij, n vanuit helikopterperspec-

en klein rimpeltje in de vijfver-

toch ook weer niet. Want als ing duidelijk wordt, is het wel e stem van de gewone man

de mensen in de helikopter heer dan gemiddelde belang- g wordt gemonsterd. Protest-

en in Europa, populisme in de 'brexit: de anti-stem valt niet teren. Het doet er tegenwoor-

ht wat toe, de uitslag van een usgang.

nt Jan met de Pet, Otto Nor- vbraucher en Joe the Plumber,

ze ook allemaal mogen heten, n zand te strooien in de motor de globalisering. 'WHO'S

ST WORLD TRADE?' kopt het kse magazine van het IMF in letters, op zaterdagochtend.

rag is retorisch bedoeld, maar niet voor niets gesteld. Steeds landen keren zich van elkaar

gevaurd door kiezers die het eel niet zien van nog meer vrij- l. Letterlijk niet. Ze zijn er voor

evueel niet op vooruitgegaan, zichte van een jaar of vijftien n. is niet langer alleen maar een ing van een enkele economie,

De jaarvergadering van het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank in Washington eerder deze maand. FOTO: AFP

Tastbare verbetering van hun situatie, dáár vragen ze om

linkse politicus of NGO: het is inmiddels een algemeen aanvaard feit. De ongelijkheid begint pijn te doen op steeds meer plekken. Dat is een gevaar voor de internationale economie, zegt bijvoorbeeld Kevin Rudd, tot 2013 premier van Australië en sindsdien actief als bestuurder van diverse internationale organisaties. „Er ontvouwt zich een crisis. Het gaat niet zo snel als in 2007/2008, maar een aantal dingen komt in mijn ogen wel samen. Als we de folks die achterblijven er niet bij krijgen, mislukt het project.”

Op de rem trappen en de banden met het buitenland beschadigen, zoals de Britten deden, is niet de oplossing. Daar is wereldwijd het wel over eens. Globalisering is nog steeds het beste recept voor groei. „Het gevaar is dat we met het argument van de groeiende ongelijkheid een rem zetten op de globalisering”, zegt Mauricio Cardenas, minister van Financiën van Colombia.

Ook Christine Lagarde, directeur van het IMF, wijst de gewone man/vrouw in het rijke Westen aan als de belangrijkste hinderpaal op weg naar economische groei. Daar moet

dus iets aan gebeuren. Maar wat? Het recept van de Amerikaanse miljardair David Rubenstein - 'Leiders moeten niet bang zijn en de globalisering blijven verdedigen' - lijkt niet meteen het wondermiddel waar de wereld om vraagt. Mensen vreten dat niet, weet Rudd uit ervaring. „Ik heb in mijn leven in talloze zaaltjes met kiezers gesproken, en ik kan je vertellen dat er geen een kiezer om meer globalisering vroeg.”

Tastbare verbetering van hun levenssituatie, dáár vragen ze om.

Rudd: „Er komt een groot aantal mensen aan dat het gevoel heeft te verliezen, of ook daadwerkelijk iets verloren heeft. Daar moeten we iets mee.”

Het toverwoord anno 2016: inclusief. Groei moet inclusief zijn, en financiering en beleid ook. Het wil zoveel zeggen als: iedereen moet meedoen en mee profiteren. Economische groei moet zich ook voor mensen met een laag of gemiddeld inkomen vertalen in een hoger inkomen. Dat klinkt aardig, en het is volgens iedereen die er enig verstand van meent te hebben broodnodig om populistische en xenofobe uitwassen de kop in te drukken. Maar er is wel een probleem. Een heel groot probleem.

Dat probleem heet technologie. De belangrijkste richtinggever van de hedendaagse economie ontwikkelt zich op zo'n manier dat het de lager en middelbaar opgeleiden niet helpt in hun werk, maar dat het hun dagelijkse inspanningen juist overbodig dreigt te maken. Waarom zouden bedrijven een hoger inkomen

'Er ontstaat een kloof en die komt precies op een verkeerd moment'

reserveren voor een arbeider die ze voor hetzelfde geld inwisselen voor een robot? Het antwoord is nog niet gevonden.

Jan Bremmer, hoogleraar aan de universiteit en toonaangevend publicist, voorziet een moeilijke toekomst. „Technologiereuzen als Apple en Google worden steeds groter, maar creëren maar verhouding maar weinig banen. Er ontstaat een kloof, de komende tien, twintig jaar, en die komt precies op het verkeerde moment. De innovaties gaan ons pijn doen. Er zal veel sociale onrust ontstaan.”

Het is het doembeeld dat ook Lagarde heeft, en dat haaks staat op alle woorden over een 'inclusieve' groei. „Bij een snelle revolutie blijven sommigen achter, velen lijden eronder.”

Om dat te voorkomen pleit de Francaise voor een stevig sociaal vangnet en een onderwijsstelsel dat mensen beter voorbereidt op een toekomst waarin andere vaardigheden gevraagd worden dan boekhouden, post sorteren of aan een productieband staan. Maar of dat genoeg is?

Laura Tyson, professor aan de uni-

versiteit van Berkeley en voorheen economisch adviseur van de Amerikaanse regering, denkt van niet. Het moet radicaal anders, vindt ze, en dat begint bij het belastingstelsel. „Wat moet je belasten als banen onder druk staan? Juist, niet arbeid. Daarmee vererger je het probleem alleen maar: werknemers worden nog onaantrekkelijker. Voor laagopgeleid personeel moet je zelfs denken aan een negatieve belasting: een loonsubsidie dus.”

Mooi plan, maar de overheid moet ergens geld vandaan halen. Als dat niet bij werknemers kan worden, zal het kapitaal eraan moeten geloven. De superrijken dus, de grote bedrijven. Hoe moeilijk dat is, blijkt wel uit de Panama Papers, en uit de belastingzaakjes van Apple met Ierland. Volgens David Lipton, vice-directeur van het IMF, moet de wereld snel een manier vinden om met dergelijke mammoetbedrijven te dealen, om ervoor te zorgen dat ook zij hun eerlijke deel betalen.

En zelfs als dat lukt, is het nog maar de vraag of de boel onder controle blijft, zegt Lipton. „Ik zie in de huidige situatie een parallel met de situatie van 105 jaar geleden, aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog. Ook toen was er onvrede met het kapitalisme en de uitwassen daarvan. Daar werden ook maatregelen tegen genomen: rijken in de VS gingen meer belasting betalen, kartels werden aangepakt. Maar het werkte niet.”

Sander van Mersbergen is verslaggever bij het *Algemeen Dagblad*.

Zie de Brief aan Wallage waarin uitvoerig staat beschreven hóe, wát, waaróm het huidige neoliberale stelsel is ontstaan en opgebouwd en wélke rampzalige gevolgen het ons bracht en nog zal brengen.

Anders dan de neoliberale globalisten menen, is economische groei niet een zegen, maar een rampzalige bedreiging. Economisch groei zorgt voor klimaatverandering, plundering van Natuur en Milieu, vernietiging van landbouwgrond, oorlog, dood en verderf.